

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 .
Negyedévre . . . 3 .
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 .
Negyed oldal . . . 4 .
Nyolczad oldal . . . 2 .

Kiadótalajdonos és szerkesztő:

VERES JOZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.

Karácsony.

„Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan száll alá, a világosság atyjától . . .” Szent Karácsony napján halát adunk Istennek azon kibeszélhetetlen sok áldásáért, a melyekkel a mi lelki életünket elárasztotta, a melyekkel üdvünket munkálta és örök boldogságunkat eszközölte a Jézus Krisztus által, kiből megjelent az ő kegyelme minden embereknek, hogy megtisztítana bennünket minden hamisságtól, hogy megtagadván a hitelenséget és e világi kívánságokat mértékletesen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon.

Ma érezzük csak igazán, hogy a lelkiekben is van részünk, hogy mennyei polgárok vagyunk s halatelt szívvel teszünk erről bizonyosságot így szólván az apostol szavaival: „És mi megismertük és elhittük az Istennek hozzánk való szerelmét” (János 4. 16.) Prófétát támasztott nekünk a mi atyánkfiai közül és az ő igéjét adja az ő szájába és ő megmond nekünk mindeneket, a melyeket parancsolt nekünk! Ján. 6. 14.

A Karácsonyi Jézus az életnek ama kenyere, mely táplálja azokat, a kik éheznek az igazságot, a kiknek lelke kívánczik az élő, erős Istenhez.

„Nagy örömet hirdetek néktek, mely az egész népnek öröme lesz!” a mennyei seregek ezen énekében látjuk visszatükrözve azt, hogy az a karácsonyi ajándék, mely a bethlehemi Jézusban adatott nekünk, mindnyájunknak közös ajándéka, mert Jézusban gazdag az Isten mindenekhez, a kik őtet tökéletességgel birják, mert Isten nem személyválogató, hanem kedves ő előtte mindenki, a ki őtet féli és igazságot cselekszik.

Mily boldogító, mily szívet, lelket felemelő annak meggondolása, hogy mégis van e földi életünkben olyan öröm is, a mely nemcsak egyes kiváltságosoknak, egyes osztályoknak öröme, a mely-

ben része lehet mindenkinek, ha csak magát abból önként ki nem zárja,

E világ öröme nem mindenkinek öröme, egyik öröme a másik bánata, egyik nyeresége a másik vesztesége. Krisztus mind életünkben mind halálunkban nyereségünk és örömünk.

A legszegényebb szalma-gunyhóba is bevilágít a testté lett ige örvendetes izenetének egy-egy fénysugára és a gazdagok palotáiba is csak ama királyokat vezető csillag fénye varázsolja a boldogságot, mely nélkül nincs valódi értéke a föld veszendő kincseinek. A legnyomorultabb és legelhagyatottabb néptörzsek közé is eljött abból a mennyei világosságból, melyet a reformátorok kivettek a tudatlanság békója alól s melyet az emberiség nagy családjának asztalára tettek, hogy lássanak annak világánál mindenek, a kik látni akarnak.

A művelt, hatalmas nemzetek is belátták azt, hogy csak úgy tarthatják fenn magukat, csak úgy versenyezhetnek más kultúr-népekkel a haladás végtelen pályáján, ha el nem zárkoznak ama világosság elől, mely ama bethlehemi jászolban szunnyadt, de a mely nem sokára bizonyosságot tett arról, hogy ő a világnak világossága s hogy a ki őt követi nem marad a sötétségben, hanem az élet világossága leszzen annak.

Amint a szegény tanulatlan pásztorok Bethlehemből és a gazdag bölcsök napkeletről találkoztak Jézus bölcsőjénél: úgy találkozhat most, — kellene is minél gyakrabban és minél nagyobb számban találkoznunk a társadalom minden rétegeiből vagyon és rangkülömbőség nélkül az Isten tisztületének hajlékában, a hol az immár megdicőült és felmagasztaltatásának állapotába jutott Jézus világboldogító és üdvözítő evangéliuma hirdettetik.

A kik lenéznek egymást s a kik egymással mit sem törődve rideg közönynyel haladnak el egy-

más mellett s a kik ellenséges indulattal viseltetnek egymás iránt, azokat ez az öröm ünnep a testvéri szeretetben egyesíteni akarja az Isten fia imádásának oltáránál, mely arra emlékeztet, hogy úgy szeressük egymást, mint Jézus szeretett mintét, mely azt juttatja eszünkbe, hogy a mi békeségünk veresége volt Jézuson s hogy mindnyájan az ő sebeiben gyógyultunk meg.

Igen, — túl a messze tengereken és birodalmakon az egymással ellenséges versenyben lévő népek fölött és azon áthidalhatlannak tetsző nagy úr fölött, a mely a gazdagokat a szegényektől, a szerencséseket a szerencsétlenektől elválasztja, — kiterjeszti áldó kezeit a betlehemi bölcsőnél lángragyúlt szeretet, hogy ahhoz az áldáshoz, mely megjelent a Jézus Krisztusban, melylyel az Isten mindnyájunkat fel akar emelni magához, — hozzáférhetővé tegyen mindeneket, a kik a földön embereknek neveztetnek.

Hazugság az, hogy Jézus hivatásának csak abban a korban, a melyben test szerint élt, — volt jelentősége. Mert fennen hangoztatják némelyek az ő vallástalan téves tanait ezt mondván: Meghajlunk Jézus érdemei előtt, elismerjük, hogy nagy, dicső dolgokat cselekedett, szembe szállt a régi zsidó elöítéletekkel, új erkölcsi életet teremtett, új helyes irányt adott az emberi gondolkodásnak és egyengette útján az emberiség haladásának, de ma már egészen más kérdések foglalkoztatják a népeket, más feladatok előtt állunk, a melyeket Jézus tudományából megoldani nem vagyunk képesek.

Ezzel a felfogással ellentétben, mely a világ üdvözítőjét velünk gyarló emberekkel egyenlő rangba helyezi, — azt hangsúlyozzuk, hogy Istennek minden tanácsa és végzése célját Jézusban találja, hogy minden, a mi történt kezdettől fogva Jézus testben megjelenéséig, minden a mit a világ bölcsői kigondoltak, hősei kivívtak, kegyesei sejtettek és óhajítottak, — arra szolgált, hogy Isten fiának útját egyengesse az emberek szívéhez.

És a mint az Isten fia emberré levésének gyökerei visszanyúlnak a teremtés reggeléig, belenyúlnak abba csendes örökkévalóságba, mikor ez az egész látható világ még nem létezett: — úgy hintette be az idők teljességében megjelent Jézus kifogyhatatlan áldásaival azokat a századokat, melyek azóta a mulandóság tengerébe alámerültek s úgy fogja befolyásolni boldogító szellemével az ezután bekövetkezendő időket mindaddig, míg minden el-

lenség legyőzése után Isten léssen minden mindekben.

Ezt az áldást ajándékozta Isten a Jézus Krisztus által a bűnös világnak. Ezért hála-ünnep nekünk szent Karácsony napja, ezért nyilják meg ajkunk és szívünk ezen ünnepen ezt mondván: Adjunk hálát az Úrnak, mert megérdemli, mert minden áldását velünk közli.

THOMAY JÓZSEF.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett 1903. november 10-én, az ágost. hitv. evang. valóságoktatóknak Budapesten tartott negyedik értekezletén.

Jelen voltak: Dr Zsilinszky Mihály, a bányai egyházkerület felügyelője (Budapest,) Poszvék Sándor theol. igazgató-tanár (Sopron,) mint elnökök, Baltik Frigyes, a dunáninneni egyházkerület püspöke (Balassa-Gyarmat,) Gyurácz Ferenc, a dunántúli egyházkerület püspöke (Pápa,) Szentiványi Árpád tiszta-melléki egyházkerületi felügyelő (Budapest,) Bereczky Sándor (Budapest,) Kaczián János (Budapest,) Majba Vilmos (Budapest,) Chugyik Pál Aszód,) Steuer Lajos (Budapest,) Horváth Lajos (Budapest,) Böngérfi János polgáriskolai tanár (Budapest,) Algöver Andor (Budapest,) Ratzenberger Ferenc (Lőcse,) Noszkó István (Budapest,) Frenyó Lajos (Eperjes,) Terray Gyula főesperes (Rozsnyó,) Stettner Gyula esperes (Felső-Lövő,) Belohorszky Gábor főesperes (Ujvidék,) Händel Vilmos főesperes (Selmechánya,) Petrovics Soma esperes (Szentés) Horváth Sándor lelkész (Budapest,) Bachát Dániel esperes (Budapest,) Ujágh Károly lelkész (Szepes Merény,) Albrecht Géza (Nagy-Szombat,) Szeberényi Lajos lelkész (Békés Osaba,) Morhács Márton lelkész (Mosóc,) Krupec István lelkész (Udvarnok,) Banczik Sámuel lelkész (Kokova,) Dr. Szlávik Mátyas theol. dékán-tanár (Eperjes,) ifj. Draskóczy Lajos lelkész, theol tanár (Eperjes,) Baloghy Farkas lelkész (Budamér,) Hornek Lajos (Nagy-Róce,) Moravosik Mihály lelkész (Aszód,) Broschkó Gusztáv Adolf (Budapest,) Draskóczy Ede lelkész (Makó,) Gallé István lelkész (Harta,) Csiskó János lelkész (Kassa,) Korossy Emil lelkész (Szabadka,) Ebner Gusztáv lelkész (Pozsony,) Adorján Ferenc (Nyiregyháza,) Bancsó Antal theol. tanár (Sopron,) Paulik János lelkész (Nyiregyháza,) Gombócz Miklós főgimn. igazgató (Sopron) Binder Jenő (Késmárk,) Laucsek Jónás esperes (Vadosfa,) Geduly Henrik lelkész (Nyiregyháza,) Hetvényi Lajos (Sopron) és még többen, kik az értekezlet folyamata alatt jöttek.

1. Algöver Andor budapesti vallástanárra buzgó szívből fakadó imádsága után H e t v é n y i s

Lajos soproni vallásánár, mint az értekezlet ügyvivő titkára üdvözlí a mult évi értekezleten megválasztott elnökséget s az értekezlet nevében örömeinek és köszönetének kifejezést adva azért, hogy az elnökséget kegyesek voltak elvállalni, azon meggyőződést tolmácsolja, hogy bölcs vezetésük és útmutatásuk mellett tanácskozásaink folyamán oly eredményre jutunk, mely a vallás-erkölcsi nevelésnek nagy és nehéz feladatát a legeredményesebben szolgálja. Ezen üdvözlő szavak után Dr. Zsilinszky Mihály elnök tartalmas megnyitó beszédet mond, melyben kiemeli, hogy valamint a theológia a tudományok között az első, úgy a vallásán az iskolákban a tantárgyak között is mindenütt az első helyen áll. Már ez a tény magában mutatja a vallásoktatás nagyjelentőségét és fontosságát, ezért igazán tudományos s az egyházhöz ragaszkodó vallásánárookra van szükség. Hogy magasztos feladatuknak mindenütt megfelelhessenek, azon helyeken, a hol egyháztársadalmi állásuk és egyházi jogi helyzetük kellően még meghatározva nincs, szükséges, hogy ez szabályoztassék. Ezek után melegen üdvözlí az értekezleten megjelenteket, örömmel látja, hogy egyházunk nagyjai is megjelentek, a mi annak tanubizonyossága, hogy a vallásoktatás fontos ügye egyházunk vezérferfiainak lelkes támogatásában részesül.

Ezzel az értekezletet megnyitottnak nyilvánítja.

2. A jegyzőkönyv hitelesítésére P a u l i k János nyiregyházi lelkész és Frenyó Lajos eperjesi vallásánár kéretnek fel.

3. Hetvényi Lajos ügyvivő titkár betérjesztí jelentését a mult évi értekezlet egyes határozatainak végre hajtásáról, titkári megbízatása teljesítéséről. Jelentí, hogy a mult évi értekezlet jegyzőkönyvének 9 ik pontja szerint irodai, nyomdai s levelezési költségek fedezésére az értekezleten résztvevők önkénytes adományaiból 17 koronát felvett. Az elszámolást erről a következőkben terjesztí be:

A jegyzőkönyv kiuyomatása és szétküldés	11 k. 25 f.
Levelező lapokért	2 k. 50 f.
Ajánlott s közönséges levelekért	2 k. 65 f.
Összesen:	16 k. 40 f.
Maradt:	60 f.

Ügyvivő titkár jelzi továbbá értekezletünk munkaprogramját. Szerinte értekezletünk tulajdonképeni feladata csak az lehet, hogy a vallás-paedagogiai kérdésekkel foglalkozzék. Mult évi értekezletünk tervszerű, céltudatos munkaprogrammot jelelt ki értekezleteink számára. A dolog lényegével kezdte előleges munkálatát s beható eszmecsere után megállapította a vallásoktatás aua lényeges alapelveit, melyen az új vallásoktatási tervnek fel kell épülni s jelen értekezletünk főfeladatául a meghatározott iránypontok alapján a vallásoktatás anyagának kijelölését, az egyes

osztályokba való beosztását, részletes tanmenet készítését határozta meg. Legégetőbb, mert a régi szerint tán leghiányosabb a középiskolai vallásoktatás tanterve, azért ügyvivő titkár jelen értekezletünk munkaprogrammjába ezt vette fel.

Ezen kívül értekezletünknek feladata lesz, hogy az egyes gyülekezetek által alkalmazott s az állami, községi vagy nem evang. felekezeti iskolákban tanító vallásánárok egyházi jogi helyzetéről s a vallásoktatói értekezletek jellegéről, munkaköréről az egyházi és iskolai életben elfoglalandó helyéről tanácskozzék.

Az értekezlet az ügyvivő titkár jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

4. M a j b a Vilmos budapesti vallásánár előadást tart a vallásoktatás rendezéséről. A tapasztalati életből vett példákkal illusztrálja azokat a bajokat és viasszágokat, melyek a vallásoktatást megnehezítik. Előadása folyamán a következő propositiókat teszi:

1. Az összes iskolákra egyöntetű vallásoktatási tantervek dolgozandók ki. A tantervek kidolgozása egy bizottságra bizassék, a melynek tagjai nemcsak a parochus lelkészek és világiak, hanem vallásánárok és vallásánítással foglakozó tanítók is.

2 A vallásánárok egyházi jogi helyzete szabályozandó s e tekintetben végrehajtandó a zsinati törvény és pedig úgy a felekezeti iskolákra, mint az állami és községi iskolákra nézve.

a) Mindazon gyülekezetekben, a hol állami és községi középiskolák, felső leányiskolák, kereskedelmi intézetek és polgári iskolák vannak s a heti óraszám 18—20, melyet rendes lelkész el nem láthat, ott egy vallásánári állás szervezendő, melyet csak felszentelt lelkész tölthet be. Ezen vallásánár a felekezeti evang. gimnáziumok vallásánárjával teljesen egyen jogú és egyenrangú. A gyülekezet az állás kírásánál tartozik a törvényes címet használni.

b) Mindazon gyülekezetekben, a hol az állami középiskolák mellett községi népiskolák vannak, de csak egy állásra van szükség, ott szintén csakis vallásánári állás szervezhető, mert csak a vallásánár van feljogosítva a magasabb tanintézetekben tanítani.

c) Azon gyülekezetekben, a hol több állásra van szükség, mint például Budapesten, ott a felső intézetek számára vallásánári állások szervezendők lelkészi kvalifikációval s a népiskolák alsó 4 osztályai részére vallásánítói állások szervezhető elemi iskolai kvalifikációval. A népiskola V—VI. osztályában azonban okvetetlenül csakis lelkészek, azaz vallásánárok tanítsanak, mert már itt elő kell készíteni a gyermekeket a confirmációra, esetleg magát a confirmációi oktatást végzi.

d) A vallásánai tiszteletdíjakra vonatkozó-

lag oda kell-hatni, hogy a vallástanért, mint rendes tárgyért az iskolafenntartók oly tiszleletdíjat fizessenek, mint físetnek a többi tárgyakért.

e) A vallástanárok értekezlete, mint a vallástanítással foglalkozó egyházi szerv határozatlan fenntartandó.

A d o r j á n Ferenc nyiregyházi vallástanár, mint korreferens a vallástanárok egyházi jogi helyzetére s a vallásoktatók értekezletére vonatkozó véleményét a következő pontokban foglalja össze:

I. A vallástanárok egyházi jogi helyzete.

1. Ág. h. evang. középiskoláinknál rendszerített állásban levő vallástanárokról a zsinati törvény úgy intézkedik, hogy-ők a többi tanárokkal egyenjogúak és egyenrangúak, így ők középiskoláink körén belül működven, ezzel együtt helyezkednek be egyházi jogilag egyházunk szervezetébe.

2. A nem ág. h. ev. iskoláknál működő ev. vallástanárok egyházi jogi helyzetét az a törvény dönti el, a mely szerint a hitoktatásról az illető iskolákban is az egyház tartozik gondoskodni. Az egyház pedig ezen kötelességét az egyházközségek által gyakorolja. Ebből folyólag az állami és más felekezeti iskoláknak ág. h. ev. vallástanárai az illető ág. h. ev. gyülekezet közvetlen alkalmazottai, állásuk jellegére semmiféle hatással nincs az a körülmény, hogy az egyházközség a vallástanár díjazására a segítséget részben vagy egészben honét nyeri.

Ilyen formán az ily jellegű vallástanárok a gyülekezet alkalmazottai lévén, egyházi jogilag a gyülekezettel együtt illeszkednek be egyház egyetemünk szervezetébe.

A vallástanárok kötelessége lévén az ifjúsági istenitiszteletek tartása s az ifjúság lelkipásztori gondozása, e minőségben ők a gyülekezet körén belül, melyhez az ifjúság is hozzá tartozik, az egyház által az ifjúság számára kiküldött lelkészek, a kik egyrészt a középiskola (gimnáziumi rendszerített állásban levő vallástanároknál,) másrészt pedig a gyülekezet (más intézetekben tanító vallástanároknál) közvetlen fennhatósága alatt állanak.

II. A vallásoktatók értekezlete.

1. A vallásoktatásról való gondoskodás s annak célszerű intézése legapróbb vonatkozásaiban is egyetemes egyházunk feltétlen joga és feladata s e munka végzésére hivatalos közege az egyetemes tanügyi bizottság.

2. Vannak azonban a vallásoktatás ügyére vonatkozó oly kérdések, melyeket előbb eszterdőknek munkájával tágabb körben meg kell érlelni, előkészíteni, mielőtt a hivatalos közeg elbi-

rálása alá juthatna. Erre legalkalmasabb a vallásoktatók értekezlete.

3. A vallásoktatók értekezlete olyan jellegű, mint a lelkész-értekezlet, azon megszorítással, hogy annak kizárólagos tárgya vallás paedagogiai kérdések (tanterv, a vallásoktatás módszere, a valláserköles nevelés eszközei) megbeszélése. Mindennemű administracionális kérdés ki van zárva belőle.

4. A vallásoktatók értekezlete csak véleményt nyilvánít az egyes vallás paedagogiai kérdésekre vonatkozólag, a melyek természetesen csak akkor nyerhetnek megvalósulást, ha azokat az illetékes egyházi hatóságok elfogadják és érvényre emelik. Kivanatos volna, ha az egyház-egyetem a vallás paedagogiai kérdéseket előzetes megbeszélés végett az értekezlethez utalná s az értekezlet egy tagot a vallástanárok képviselőjeként az egyetemes tanügyi bizottságba küldhetne.

5. Előcélből szükséges, hogy a vallásoktatók értekezlete az egyházi élet szervezetébe beemeltesse.

Mint hogy a vallásoktatás legközvetlenebbül az iskolák ügye, a vallásoktatói értekezletnek is az iskolákból kell kiindulni, s ezekkel olyan formán összeköttetésben lenni, hogy az értekezleten az iskolák hivatalos kiküldötteik által képviselve legyenek. Ez pedig úgy valósítható meg, ha az egyetemes közgyűlés kimondaná, hogy a vallásoktatói értekezletek tartását szükségesnek tartja s felszólítaná a fenntartó testületeket, hogy arra képviselőket küldjenek.

6. A vallásoktatók értekezletének rendes tagja lenne az iskolák és gyülekezetek kiküldött képviselőin kívül mindenki, a ki az értekezleten önszántából megjelenik.

Az értekezlet beható eszmecsere után az előadók által összefoglalt pontok lényegét, mint kívánalmat általánosságban a magáévá teszi s véleményét a következőkben formulázza:

1. Egyöntetű vallásoktatási tervek dolgozandók ki az összes iskolákra. A vallásoktatási tantervnek megállapítása s kötelezővé tétele az egyetemes gyűlés hatáskörébe tartozik, de eme nagy és nehéz feladat megoldásához az előleges munkálatokat a dolog természete szerint azoknak kell végezni, a kik gyakorlatilag foglalkoznak a vallásoktatással. A tanterv kérdés természetes elintézésének menete tehát az lesz, ha az egyes szakörök ez ügyben munkálatokat készítenek, azokat a vallásoktatók értekezlete elé terjesztik s ha itt kialakul ez ügyben a helyes szakvélemény, az így megérlelt s az egyetemes közvéleményt kifejező munkálatot az egyetemes gyűlés, illetőleg ennek szakközege mindenestre tekintetbe fogja venni.

2. Az értekezlet kívánatosnak tartja, hogy a vallásoktatás ügye az illetékes hatóságok ál-

tal az előadó elveinek megfelelően mindenütt rendeztessék s hogy olyan helyeken, a hol az állami s községi középiskolákban, felsőbb leány iskolákban, kereskedelmi intézetekben stb. a heti óraszám 18—20, ott vallástanári állások szerveztessenek s az iskolafenntartók a vallástanért mint rendes tárgyért oly tiszteletdíjat fizessenek, mint fizetnek a többi tárgyakért.

Minthogy egyes helyeken a nem ág. h. ev. iskolákban tanító vallástanárok egyházi jogi helyzete még kellőképen szabályozva nincs, kívánatos, hogy jogaik és kötelességeik világosan meghatározottassanak. Ez ügyben általános elvül az értekezlet elfogadja, hogy a nem ág. h. ev. iskoláknál működő ág. h. ev. vallástanárok az egyes gyülekezetek alkalmazottai lévén, egyházi jogilag az egyházközséggel együtt helyezkednek be egyetemes egyházunk szervezetébe. Egyházi jogi helyzetük részletes megállapítására vonatkozólag pedig az értekezlet úgy határoz, hogy a vallástanár lelkészi jellege érvényesítésének kérdése külön tárgyként a legközelebbi értekezletre feldolgoztassék s e tárgyban előadoul az értekezlet G e d u T y Henrik nyír-egyházi lelkészt kéri fel.

3. Az értekezlet elhatározza, hogy a vallásoktatói értekezletek, melyeknek célja a vallás paedagogiai kérdések megvitatása, továbbra is fenntartandók; de hogy az értekezletek az egyházi és iskolai élettel szervesebb kapcsolatba jöjjenek, szükséges, hogy az értekezletek tartása az egyetemes közgyűlésnek bejelentessék azon tiszteletteljes kérelemmel, hogy a vallás paedagogiai kérdéseknél ezen értekezleteket, mint vélemény nyilvánító szervet figyelembe venni sziveskedjék s annak ügyét az iskolákat fenntartó testületek pártfogásába ajánlani sziveskedjék.

4. Előadó munkája nyomtatásban is terjesztessék.

5. Hetvényi Lajos soproni vallástanár „Egyesleges vallásoktatás a középiskolákban“ cimen tanterv javaslatot mutatott be a középiskolai vallásoktatásra vonatkozólag. Munkája két részből áll, egyik az alapvető, másik a kifejtő rész. Az első részben közli azon alapelveket, melyeken munkája felépült. Itt kifejti, hogy a vallásoktatás fő paedagogiai elve csak az lehet, mely a szellemileg fejlődő egyénben minden fokon finom érzékkel tekintetbe veszi a természetes vallásos érzelmek, fogékonyságok pszichológiai állapotát s e fogékonyságok fejlődését, de e mellett nem szabad megfeledkeznünk a fő célról, hogy t. i. minden fokon keresztény egyéneket kívánunk nevelni. Ebből folyik a fő elv, hogy az üdvtörténeti genetikus jelleg mellett a vallásoktatás minden fokon christocentrikus legyen. A vallásoktatás ez alapon arra fog irányulni, hogy a fejlődő gyermeket és

ifjút pszichológiai fogékonyságának megfelelően az isteni kijelentés helyes elsajátítására segítse. Ez alapon osztja be előadó a középiskolák egyes osztályaiba a vallásoktatás anyagát, mely anyagbeosztás lényege oda irányul, hogy a hittani ismerethez mint alap mindenütt meg legyen előzőleg a megfelelő bibliai és történelmi ismeret.

E szerint az egyes osztályok tananyaga röviden össze foglalva a következő lenne: I. osztály. Ó és új szövetségi bibliai történetek, melyek főleg Isten lényegének és akaratának megismerésére vonatkoznak. A Kátéból a tiz parancsolat. Egyházi énekek II. osztály. Ó és új szövetségi bibliai történetek, melyek főleg Istennek a teremtésben és megváltásban megnyilatkozott munkáira vonatkoznak. A Kátéból az első és második hitágazat. Egyházi énekek. III. osztály: Az apostolok cselekedeteiről szóló könyv egyes történetei. Az egyháztörténet legfőbb mozzanatai élet és korrajzokban a reformációig. A kátéból a harmadik hitágazat és az Úri imádság. Egyházi énekek. IV. osztály: A németországi, svájci és magyar reformáció élet és korrajzokban. A Kátéból a keresztyénség és úrvacsora. A káté ismétlése. Evang. Egyházunk főtanai s egyházunk alkotmánya. Egyházi énekek. V. osztály: Izrael népének története az ó-szövetség valláserkölcsi világnézetének, a vallási szokásainak ismertetésével s a megfelelő ótestamentumi helyek olvastásával kapcsolatban. Jézus Krisztus élete és tanítása a négy evangélium alapján a megfelelő evangéliumi részletek olvastásával VI. osztály: Egyetemes egyház történetet a westfáliai békéig. Olvastatás a kiválóbb egyházi írók műveiből egy szerkesztendő „Egyháztörténeti Olvasó-könyv“ alapján. VII. osztály: A római katolicizmus és protestantizmus rövid története a westfáliai béke után. A magyarországi protestáns egyház története; egyházunk alkotmánya. Olvastatás a jelesebb magyar egyházirodalmi művekből az „Egyháztörténeti olvasókönyv“ alapján. Részletek olvastatása a korinthusbeliekhez írott első levélből. VIII. osztály: Hit- és erkölccstan. A bibliai irodalom: a kanon és az egyes szentírási könyvek keletkezésére és szerzőikre vonatkozó ismertetések. Fő bibliai olvasmány: A rómaiakhoz írt levélből a főbb részletek.

F r e n y ó Lajos eperjesi vallástanár, mint korreferens bírálja az előadott tervezetet. Az alapelveket teljes mértékben helyesli s azoknak gyakorlati alkalmazását az anyag beosztásban általánosságban szintén jónak találja; csak néhány pontra vonatkozólag tesz módosítást; nevezetesen a hegyi beszédnek részletes magyarázatát és tanulmányozását a II-ik osztályban nehézne tartja, azt az V-ik osztályba utalja, az úri imádság magyarázatát a II-ik osztályba, a keresztség és úrvacsora magyarázatát a III-ik osztályba, Nagy-Britannia,

Franciaország, Európa északi országainak reformációját a Vlik osztályba teszi. Ezen módosításokkal az egész munkálatot elfogadásra ajánlja.

Az ismertetett terv alapelveit és részletes keresztülvitelét az értekezlet általánosságban helyesli s azon pontokra vonatkozólag, a melyekben előadó és bíráló eltérnek egymástól, úgy határoz, hogy ezeket közös tanácskozásukban egyeztessék össze, munkájukat tegyék közös nyomtatásban, hogy arra azután mindenki megtehesse a maga észrevételeit s a hol az ügy érdekében s alapelveiknek megfelelően jónak találják, ott ezeket érvényesítsék s a legközelebbi értekezleten már a köztudatban is teljesen kiforrott, hosszú időre szóló alapos tervvel lépjenek fel. Előadók ugyancsak ilyformán készítsenek tanterveket az elemi, polgári, kereskedelmi, katonai nevelő, felsőbb leányiskolák s tanítóképző intézetek és katonai iskolák számára. Ha ezen tervek elkészülnek, akkor kellő bírálat után ezen munkálatokat be fogjuk terjeszteni az egyetemes közgyűléshez, hogy ezeket, mint a vallásoktatók véleményét figyelembe venni sziveskedjenek.

6. A legközelebbi értekezlet idejének meghatározására s az értekezlet összehívására az elnökség kéri fel.

7. Dr. Z s i l i n s z k y Mihály elnök úr ama reményének ad kifejezést, hogy az értekezlet a megindult úton most már produktív munkát fog végezni, s a tagokat lelkes munkásságra serkentve, az értekezletet bezárja.

8. Végül H e t v é n y i Lajos imádságban adott hálát Istennek az eddigi segítségért s kérte azt továbbra is nagy és nehéz munkánkra.

Kelt mint feut.

Hitelesítették: Dr. Zsilinszky Mihály s. k.

Frenyó Lajos s. k. Poszváék Sándor s. k.

operjesi collegiumi főgimn. vallás-
tanár.

Jegyezte:

Paulik János s. k. Hetvényi Lajos s. k.

nyiregyházi ev. lelkész.

az értekezlet jegyzője s ügyvivő titkára

Karácsonyi ének.

Az Ur Jézus ma született,
S megnyilt az ég a föld felett,
Zengedeznek az angyalok,
S a lelkem úgy elandalog.

Hallgatom a szent éneket:
Dicsőség, Istenünk, Neked.
S az emberekhez itt alatt
Békesség és jó akarat!

Liliom a tövis között,
Pályád könnyekkel öntözöd;
Új ég s új föld lesz Általad,
S utad kereszt felé halad.

Üdvösség hajnalsillaga,
A ki az élet vagy maga:
Meghalsz, hogy végső álmomat
Megédesítsd haláloamat.

De feltámadsz harmadnapon,
S hangzik hangos diadalom:
Üres a sir, Ó nincsen ott —
Az Ur Jézus feltámadott!

A mennybe szállsz, megdicsőülsz,
Az Istennek jobbjára ülsz;
De mindvégig itt vagy velünk:
Szent Igédben Reád lelünk.

Velünk marad — élünk, halunk —
Vallásod, e jó angyalunk;
Velünk marad a drága hit —
Vigasztal, áld és boldogit.

Az Ur Jézus ma született
Mondjunk Neki dicséretet;
S ki elküldötte szent Fiát,
Imádja Istent a világot!

SÁNTHA KÁROLY.

BELFÖLD.

Főesperes ünneplése. A nagyhonti ev. egyházmegye tisztikara azon alkalomból, hogy ő felsége Händel Vilmos selmebányai lelkészt és nagyhonti főesperest a Ferencz József rend lo-vagkeresztjével kitüntette, szeretetének és ragaszkodásának kifejezést akarván adni, főesperesét egy remek diszalbumbal lepte meg, mely az egyház-megyei tisztikar legnagyobb részének arcképeit foglalja magába. — Az ünnepélyes átadás f. hó 1-én volt Selmebányán, mely alkalommal F a r b a k y István egyházfelügyelő vezetése alatt Svehla Gyula másodfelügyelő, K i r á l y Ernő lyc. igaz-gató F u c h s János bagonyai, H a j d ú Lajos báti lelkészek és F á b i á n Vendel báti tanítóból álló küldöttség adta át a diszalbumbot. — F a r b a k y István meleg szavakban üdvözölte a ki-tüntetett főesperest. Kiemelvén, hogy habár már üdvözölte is az egyházmegye főesperesét, de egy-házmegyéje tisztikara még ez úton is akarja ki-fejezni háláját főesperese iránt. — Händel Vil-mos főesperes a meghatottság hangján szólott, s kinyilatkoztatta, hogy eme megemlékezés jól esik

KÜLFÖLD.

neki, s ez szorosabbá teszi még azon kapcsolatot, mely közte és az egyházmegyei tisztikar között van. — Kedves e megemlékezés, s eme albumot, mely tisztársai arcképeit foglalja magában úgy ő mint családja erekleje gyanánt fogja tartani. Az ünnepély a főesperes életével végződött. H. L.

Egyhangú választás. A tiszavidéki ág h. ev. egyházmegyében az elnökség megújításának alkalmából f. hó 19-én történt meg Nyiregyházán a szavazatok felbontása. A választás eredménye felette örvendetes, a mennyiben a régi elnökség kapott új megbízást egyhangúlag az összes egyházközségek részéről. A kedves eredmény megállapítása után a szavazatbontó bizottság sürgőnyileg üdvözölte M a t e r n y Lajos debreceni lelkészt, mint újabban megválasztott főesperest; majd az újabban megválasztott felügyelő, M e s k ó László nyiregyházi ügyvédnél tisztelgett. R e b e n e g e s t a, M á j e r s z k y Béla helybeli polgármester, egyházközségi felügyelő, mint a szavazatbontó bizottság világi elnökének úri házában az egész bizottság élén a régi-új esperességi felügyelővel, tovább folytatta az ülést a fehér asztalnál. More patrio biberunt magnam áldomás. Ad multos annos!

Jótétemény. Gróf P á l t f y János v. b. t. tanácsos a Theol. Othon céljaira 10 öl tüzelő fát ajándékozott, ez alkalommal már ötödizben. E nemes emberbaráti tette magasztalásra nem szorul.

Lelkész választás. A felső és alsó zsemeri anyaegyház mely egy időben önálló volt, de az idők viszontagságai folytán lelkészét elvesztve, Derzsenyéhez mint leányegyház csatlakozott, most újból a nagym. miniszterium pártfogásával anyaegyházá alakult, folyó hó 13-án tartotta meg lelkészválasztó gyűlését. — A gyűlés előtt B e r n á t h Sándor derzsenyei lelkész az egyház eddigi lelkésze meleg szavakban üdvözölte H ä n d e l Vilmos főesperest, mint az egyház nemes pártfogóját, kit anyásítási munkájában az oroszánrész megillet, s a kinek köszönheti az egyház újjászületését. — A híveknek pedig szívökre kötötte, hogy tovább is maradjanak meg a buzgóságban s egyház iránti szeretetben, s Isten segedelmébe ajánlja őket. Ezután megejtetett a lelkész választás, s nagy örömmel és lelkesedéssel egyhangúlag megválasztották Adamovics Sámuel hodrusbányai lelkészt. Leirhatatlan öröm és boldogság érzete foglalta el a hívek szívét, s örömkönnyek csillogtak egyesek szemében, hogy anyaegyházá alakultak, s lelkészt választhattak. A hívek buzgóságát dicséreti áldozatkészségük, hogy saját erejükből építettek 8000 korona értékben új paplakot, a melynek költségeit önmagok között birtokarány szerint osztották fel. — Ily buzgóság mellett nem kell féltetni egyházunkat. H. L.

Franciaországból. Ez országban még mindig a fő téma az egyház és állam elválasztásának fogas kérdése. A kérdés tanulmányozására a parlament már régen küldött ki egy bizottságot. Indítvány vagy tervjavaslat van kettő is: a de Pressensé-féle és a Briandé. Utóbbinak jel-szava: „szabad egyház szabad államban,” előbbinek pedig: „szabad egyház a suverain államban.” De Pressensé minap Lyonban előadást is tartott e dologban, előadását a szocialista és klerikális szellemű közönség vegyes érzelmekkel fogadta, ellentmondásokkal kísérte. Briand a „Temps”-ben nyilatkozott, mondván, hogy: „minden vallás egyforma elbánásban részesüljön; az államnak azonban fölény — praedomináció — adassék; az állam egy, az egyházak többtélék; az egyházak belsőszervezetébe (szertartásokba, stólákba . . .) az állam ne avatkozzék; épületek átvétele, a papi nyugdíj az állam gondja; az egész kérdés immár égető és sürgős, meg kell oldani, hogy más fontos ügyekkel sikeresen foglalkozhassunk.”

A „Le Chretien Francais” (Bourrier lapja) így ír (211 sz.): „30 év óta szakgatják az egyház s állam közötti fonalakat, melyek között még egy fonal igen erős, s ez a költségek (budget) fonala, ezt is el kell szakítani; persze a mai kormány ezt nem fogja megselekedni, mivel a ministerek között is vannak, kik az elválasztás ellenségei, a parlament pedig most megszavazná az elválasztást. A protestánsok — úgymond Bourrier lapja — jól tennék, ha be nem várúák a parlamenti döntést, de azt megelőzve, nyilatkoznának, előadnák megoldási módzataikat, hiszen az intéző főkörökben jó véleménnyel s indulattal vannak irántuk. Ha az állam vesz mindent kezébe, akkor „a ki fizet, az parancsol,” — lesz s legyen is az elv. Jelenleg a budget így áll: a.) a fr. r. kath. egyház kap az államtól 41 millió frankot, b.) a protestáns: 1,540,000 s a c.) zsidó: 163,500 frankot.

Az egyház s állam elválasztása kérdésének helyes megoldását némelyek úgy akarják előmozdítani, hogy Amerikára mutatnak. Legyen úgy, mint Amerikában van, a „separáció klasszikus földjén,” a hol a r. kath. s a prot. egyházak, meg a többi felekezetek, mind egyforma s közös állami jog s törvény alatt állanak. Templomokat, iskolákat magok építenek a felekezetek úgy s annyit, a mint s mennyi nekik tetszik, a hívek között a célra pénzt gyűjtenek: alkotnak, fentartanak magok intézeteket, vallják szabadon hitüket, az államtól függetlenek, szabadok, mert az állam csak „polgárokat” ismer.

Ily viszonyok között s a különféle gondolkodás zavarában igen fontos az ág. hitv. francia ev. egyház november folyamán tartott évi zsinatának állásfoglalása. A lutherá-

figyelemreméltó bibliafordítás érdekel, forduljanak Kovács Sándor evang. theol. akad. tanárhoz, az „Evang. Theol. Othon” felügyelőjéhez, (Pozsonyban, Convent utca 13. sz.)

A Magyar Szó, a szabadelvű eszmék, a felvilágosodottság és az igazság fáradhatatlan harcosa, az új esztendő alkalmából előfizetési felhívást hirdet. A most lefolyt küzdelmes esztendő tényei tanuskodnak a mellett, hogy a „Magyar Szó” az igaz hazafiasság, a független szabadelvűség és a törhetetlen igazságszeretet bátor szószólója. A nemzet jogaiért vívott szent küzdelemben mindig ott volt az élen s a mikor egyesek megtántorodva, minden engedmény nélkül abba hagyták a harcot, a „Magyar Szó” ragadta fel a földre ejtett zászlót és hívta fel további küzdelemre az ország közvéleményét. Az újból megindult harcot azután folytatta mindaddig, míg elfogadható engedményeket nem kaptunk és az erőszakos eszközökkel való harcot dicsőséggel be nem fejezhettük. Elévülhetetlen érdeme a „Magyar Szó”-nak, hogy az 1848-iki törvények egyik jelentős alkotását, a XX. t. c. et kiragadta az elfeledés homályából és erős küzdelem után elérte, hogy az 1848. XX. t. c. végrehajtását a kormány is felvette programjába.

A Magyar Szó egyéb részeiben is elsőrangú ujság. Társadalmi, tudományos, művészeti és színházi kérdésekben vezető szerepe van a fővárosi sajtóban, újdonság rovata pedig a legfrissebb, a legigazabb és legérdekesebb hírekkel szolgál.

A Magyar Szó előfizetési ára: Egész évre 28 korona, fél évre 14 kor., negyedévre 7 kor., egy hónapra 2 kor. 40 fill.

A tisztviselők fizetésének főlemelése mellett a sajtó oly erős közvéleményt teremtett, a melylyel számolnia kell a kormánynak. Ha a javaslat tényleg törvénynyé válik, az állami tisztviselői kar ezt elsősorban a sajtónak, kiváltképpen pedig az Egyetértés (Főszerkesztő Fenyő Sándor, főmunkatársak: Kossuth Ferenc és Eötvös Károly) megalkuvást nem ismerő agitációjának tudhatja be érdemül, a mely lap 37 év óta folytatja küzdelmét a magyarság terjedéseért, a nemzet függetlenségeért, és vagyonosodásáért és az ezt elősegítő tényezők: a tisztviselők helyzetének megjavulásáért. Az Egyetértést e küzdelemben annak a fölismerése vezette, hogy amely nemzetnek koldus kenyéren élnek a tisztviselői, annak boldogulása biztosítottak nem tekinthető, annak előhaladását, fejlődését az akadályok egymásba fonó láncszemei nyűgözik. Az Egyetértésnek e nézetében mi is osztozunk és mi is részt veszünk abban a küzdelemben, melyet a tisztviselők fizetésemeléseért folytat. Nem mulaszthatjuk el azonban kijelenteni, hogy ha e fizetésemelés meglesz, a tisztviselők ne feledjék el, hogy olyan

független szókimondó és hatásos vezérlapra, mint az Egyetértés, az ő érdekeik megóvására jövőben is nagyszükségük lesz, méltó dolog tehát, ha e lapot a magukénak tekintik és arra tömegesen előfizetnek. Kedvezményt kapnak az előfizetési árból negyedévre 3 forint 50 kr. egy hónapra 1 frt. 20 kr-ért rendelkezhetik meg. Minden előfizető, az is a ki most lép be, díjtalanul kapja meg az Egyetértés pompás újévi ajándékát a Rakóczi-albumot, melynek bolti ára 3 korona. Előfizetni lehet: az Egyetértés kiadóhivatalánál, Budapest, Vármegyecske 11

Fischel Fülöp könyvkiadóhivatalában Nagykanizsán megjelent és kapható: Legszebb ima-könyv protestáns nők részére kis alakban. *Lelki béke. Elmélekedések, Fohászok és imák* Protestáns nők részére. Irta: Molnár Mária. Ilyen kiállítású imakönyv eddig még nem adatott ki protestáns nők részére; az egyszerű kiadás igen alkalmas iskolai növendékek mindennapi használatára, míg a diszes kiállítás a protestáns nők részére a legbecsesebb ajándékul szolgálhat. Egyszerű kiadás finom velin papíron. Finom kiadás a legfinomabb velin papíron, szöveg vörösnymású keretben.

Véleménye A magyarországi, Evangélium szerint reformált és Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházaknak az 1848. évi XX. t. c. végrehajtásáról. Összeállította: az ev. ref. egyetemes konvent s az ág. ev. egyház egyetemes gyűlésének, a két protestáns egyházat közösen érdeklő ügyekben kiküldött vegyes bizottsága, a Budapesten, 1903. november 19-én tartott közös gyűlésében. Kézirat helyett.

A vegyes bizottság elkészült a fontos törvénycikk végrehajtásáról szóló „véleményével.” Miután lapunkat úgy óhajtjuk szerkeszteni, hogy az lehetőleg hű képét adja az egész mozgalomnak, mely az 1848. XX.-nak végrehajtását, illetve annak megvalósíttatását tűzte ki feladatául, e „véleményt” is teljes szövegében közöljük, de terjedelménél fogva csak a jövő évi számokban. Egyben felkérjük mindazon olvasóinkat, a kik a fontos és nehéz kérdés iránt érdeklődnek — első sorban természetesen lelkésztársainkat és felügyelőinket — hogy a „Vélemény” alapos áttanulmányozása után, arról való saját véleményüket be- küldeni sziveskedjenek. Örömmel vennők, ha észrevételeiket minél számosabban megírnák, lapunkat szívesen bocsátjuk rendelkezésükre. A kérdés megérdemli és megkívánja a legbelső tárgyalást. Felkérjük t olvasóinkat arra is, hogy mindazon, a jogegyenlőség és viszonyosság elvét megtagadó sérelmekről — akár a jogtalan hittérítés, akár a prot. vallásánítás, akár az idegen vallási cselekmények, temetők használata, jogtalan megadóztatás stb. vonatkozólag — a melyek a „Véleményben” megemlítve nem volnának, — vagy ezután

fordulnának elő és a melyek legkisebbének nyilvántartása is protestáns egyházainkra nézve fontos — bennünket értesíteni kegyeskedjenek.

Magyar Szó „Az 1848. XX. végrehajtása Veres József indítványa kapcsán került szóba a képviselőházban. Ezt a felszólalást azonban mennyi intrika, mennyi nehézség támadás előzte meg! K o s s u t h Ferenc és Z s i l i n s z k y Mihály abban egyeztek meg, hogy egy katolikus vallású képviselőt biznak meg a felszólalással. Nagy nehezen rávették R á t k a y Lászlót, hogy beszéljen, de időközben megbetegedett, újra megindult a rábeszélés, szónokfogdosás nehéz munkája. A klerikális szellem virágkora azonban nem kedvezett a felekezeti méltányosság törvényének — vállalkozó nem akadt. Végre is V e r e s József személyében kellett megállapodni, a kinek kettős oka volt rá, hogy a megbízás ne őt érje: protestáns volt s ezenkívül lelkipásztor. De rajta kívül nem akadt merészkedő, a ki kitette volna magát a néppárt s a klerikális érzelmeik támadásának. V e r e s József megtette. És a Ház naplói képezik a tanúságot rá, hogy a magyar országgyűlésen másfél évvel ezelőtt még egyetlen egy szó sem akadt, mely a klerikális viharzással szemben védelmére kelt volna. Jó ezt számon tartani s méltányolni az idők változását.*

Búcsúhang az oceán fenekéről. A labradori félsziget partján 1903. okt. 9 én egy palackot vetett partra a víz. A halászok bevitték a tengerészeti hivatalba, hol a palackban talált újságdarab széléről a következő, francia nyelven írt szavakat betűztek ki: kilenc napja vagyok élelem és víz nélkül. Kazánrobbanás történt. Ha ma estig nem jön segítség . . . A többit elmosta a beszivárgó víz. Megállapították, hogy az újságdarab egy magyar lapból van letéve, s elküldték Budapestre kinyomozni, hogy mikor jelent meg a kérdéses szám és körülbelül kiknek kerülhetett New-Yorkban a kezébe? Kiderítették, hogy az a pár sor az „Egyetértés“ 1903 július 10-iki számára van írva, de hogy Amerikában kinek a kezébe kerülhetett, kissé bajos lenne megállapítani, mert az „Egyetértés“ New Yorkba 627 példányban jár, az egész Egyesült Államok területére pedig 1740 példányban

Az oka ennek az, hogy egyetlen egy lap sem nyújtja a hazai közéletnek olyan hű képét, mint az „Egyetértés“ s a függetlenségi törekvésnek az „Egyetértés“-nél lelkesebb, buzgóbb és nagyobb sikerű apostola egy sincs

De nemesak politikai és társadalmi téren tett az elmúlt 37 évfolyam alatt vezérlappá az „Egyetértés“, a közgazdaság, az ipar, a kereskedelem és a mezőgazdaság nem nélkülözhetik szolgálatait. Szépirodalmi rovata pedig épen egyedül áll az egész sajtóban. F e n y ő Sándor főszerkesztő ugyanis, mint politikai főmunkatársát meg tudta

nyerni K o s s u t h Ferencet, Magyarország ez idő szerint legelső politikusát, azonképen szépirodalmi főmunkatárssá megnyerte a ma élő magyar írók egyik legnagyobbikát, E ö t v ö s Károlyt. E két ragyogó névhez a kiváló munkatársak egész gárdája csatlakozik — s ezek együttes munkája emelte az „Egyetértés“-t, a haza határain túl is hódító utat járó legelső magyar lappá.

Most újévkor ez a lap gyönyörű ajándékot is ad az előfizetőknek, azoknak is, kik most jelentkeznek új előfizetők gyanánt. Pompás Rákóczi-album ez, művészi kivitelű és gazdag tartalmú. Előfizetések Budapest Vármegye utca 11. szám alá küldendők. Tisztviselők, papok, tanárok, tanítók, lelkészek, magyar katonatisztek kedvezményes áron kapják egy hónapra 1 frt 20 kr. ért., negyedévre 3 jrt 50 kr ért., félévre 7 frtért.

A tüdővész gyógyítása a természetes gyógy mód szerint. 26 képpel illusztrálva írta P e t r o v i c s László, az előző magyar „Természetes gyógyintézet“ igazgatója. Ára bérmentes küldéssel 3 korona. Megrendelhető a kőbányai korona takarékpénztárnál Budapesten, X. ker., jászberényi-ut 3. sz. a.

A tüdővész az ember legveszedelmesebb ellensége. A legtöbb halálozást ez a gyilkoló betegség okozza. A múlt évben több mint hetven ezer ember halt meg. Magyarországon tüdővészben. A gyógyszeres gyógy mód ezen betegséggel szemben hatástalannak bizonyul, ellenben a természetes gyógy mód segítségével kitűnő sikereket érnek el a tüdővész gyógyítása körül. Külföldön már régebb idő óta, nálunk pedig újabban nagy mozgalom indult meg a tüdővész leküzdése végett. E célból olyan sanatóriumokat igyekeznek létesíteni, a melyekben a beteget a természetes gyógy mód szerint kezelik. Eddig azonban csak egy ilyen sanatóriumunk van, a melybe évenként legfeljebb 200 beteget képesek csak felvenni; a tüdőbetegek száma pedig országunkban állandóan százazrekre, sőt a legújabb közlés szerint fél millióra rug, nyilvánvaló tehát, hogy ha nem egy, de ha ötven sanatóriumunk lesz, a szükségletet még ennyi sem lesz képes kielégíteni.

A baj óriási arányaival szemben úgy lehet csak kielégítő módon védekezni, ha az emberiség általán fel lesz világosítva arról, hogy a t ü d ő v é s z t ő l m i k é n t ó v a k o d j é k és hogy ha a baj fellépett az miként gyógyítható meg nemcsak a sanatóriumban hanem ó d a h a z a is. A fenti könyv ezt tárgyalja, bárki által könnyen megérthető világos nyelven; óriási szolgálatot van tehát hivatva tenni az emberiségnek. Igen kívánatos, hogy ez az igazán hasznos, jó könyv, a közönség között igen elterjedjen. Különösen azok, akiknek teste lesoványodott és legyengült, akiknek melle szűk és lapos, kulcsosontjuk pedig kiáll, —

továbbá akik már tüdő és mellhártya gyulladásban szenvedtek, nemkülönben akiknek atyja vagy anyja tüdővészben halt el akik tehát attól tarthatnak, hogy a baj reájuk is átöröklődött; mindazok igen jól teszik, ha ezen könyvet megszerzik és figyelmesen elolvassák, mert ebben a legkitünőbb egészségi tanácsokat kapják, a melyeket ha követnek megszabadulnak a tüdővészben leendő elpusztulástól

T E M E T Ő.

Günther M. Vilmos.

† 1903. nov. 29.

Pozsony közéletének egyik legérdemesebb, legtiszteltebb alakja dőlt ki sorainkból vasárnap. Egy igazán nemes, talpig becsületes és jó emberrel szegényebbek lettünk, a kik ismertük s ennel fogva szerettük is őt. Günther M. Vilmos meghalt.

Elmulása nem volt váratlan. Tavasz óta törte, zaklatta testét az emésztő kór s leselkedett rá a halál. Hol jobbra, hol rosszabbra változott zorsa s a szerint alkonyodott s hasadt újra reményünk. Végre mint fojtó nehéz kő ráborult lelkünkre a másíthatatlan rideg valónak sejtelve, csak a napokat számláltuk már aggodalmas pontossággal, meddig marad még a miénk. Szívünk megoszlott két óhajlás között: vajha elég erős volna kezünk, szerettünk őt tovább itt tartani, s a másik: vajha a kínok között vergődőnek csak pillanatnyi enyhülést is szerezhetnénk. Haszontalan vágy mind a kettő. Az évtizedekre terjedő szakadatlan munkától elgyötört test kimerült s az enyészet ostroma ellen nem birt viaskodni többé.

Günther M. Vilmos halála széles körben kelt igaz részvétet. A polgári munkának minden fajta ágában becsületesen, hiven elvégezte dolgát. Kérlelhetetlen kötelességtudással, a melyet nem enyhített az önkímélet semmi mérséklő szava. Azok közé a ritka igaz polgárok közé tartozott, a kikkel a közjó feltétlenül rendelkezhetett. Semmi munka elől ki nem tért soha, s a becsületes, jólelkű emberek elismerésében találta meg mindig legédesebb jutalmát. A magyar városi polgár mintája volt Günther. Becsületes munka, igénytelen élet, a csüggedetlen hangyaszorgalom, a közügyek önfeláldozó szolgálata, hazafias lélek s emberbaráti könyörület jellemének alapvonásai. Ez magyarázza meg, hogy minden törtétes nélkül egyre magasabbra emelkedett a közbizalom és általános tisztelet lépcsőfokain. A kereskedelmi és iparkamara pénztárosa, a pozsonyi I. takarékpénztár igazgatósági tagja, városi képviselő,

az osztrák-magyar bank censora, a pozsonyvárosi szabadelvű párt elnöke lett s minden újabb megbízás újabb terhet, újabb erőfeszítést, de egyúttal a közbecsülésben újabb emelkedést is jelentett. Bármilyen munkakörben találkoztunk vele, mindenütt csodáltuk munkásságát, igazságszeretetét, jó szívét. E tulajdonságai fényesen érvsnyesültek a különböző szakbizottságokban, a hol mindig inkább a dolgozó, mint az ékes szavú tagok közé tartozott.

Legszeretettebb munkamezeje az evang. egyházközség volt, a melynek történetében működése korszakos jelentőségű. A protestantizmusnak világtörténelmi ható ereje az egyetemes pápáság tanában s az önkormányzatban van, mely minden tehetséges, nemes törekvést az egyház javára tud értékesíteni. A pozsonyi evang. egyház classicus mintája a prot. autonom szervezetnek. Ebben nőtt meg Günther is egyszerű kereskedőből széles látású s erős akaratú vezérférfit. Az egyházközség vagyoni ereje módot adott neki arra, hogy hatalmas és kiművelt üzleti talentumát a legnemesebb célra gyümölcsöztesse. Sokáig volt a gazdasági választmány elnöke s midőn Samarjya Emil lemondása után felügyelővé lett, a pénzember észrevétlenül egyszerre a közművelődési érdekek hatalmas harcosává alakult át. Az iskolában szerzett ismereteit szakadatlan olvasás és tanulmányozás közben kiegészítette s az így szerzett ismeretanyagot folyton elmélkedő, gondolkodó lelke fel is dolgozta. Az ő korszaka az alkotás ideje, alatta épült az új lyceum, az internátus, mely a maga nemében páratlan intézet; közreműködött a Theol. Otthon alapításában is s készült a leányiskola, diakonissa anyaintézet és kórház építésére. Szünetlen ott járt az épülő házakon, úgyszólván ellenőrizte minden egyes téglát, gerenda feltételét. Meg is látszik az intézeteken, hogy nem csupán szorgalommal dolgoztak rajta, hanem féltő, becézgető szeretettel is. Azt szokás mondani, hogy a gyermek arcából, szeméből, mosolygásából kitetszik a szülői szeretet. Günther alkotásain színtügy érzik a tervező s építő lélek szerető gondja. A fáradhatatlan, aggódó s reménykedő szülői gond. Lázás iparkodással gyűjtötte a jótékony intézetek alapjait s jobban tudott örülni itt egy fillérnyi gyarapodáson, mintha a saját értéke ezekkel gyarapodott volna.

Azonban egyházi munkássága nagyobb körre is kiterjedt. A dunáninnyi kerület reá bízta a pénztárosi tisztet s e minőségében szintén elévülhetetlen érdemeket szerzett. A Reischel-alapítvány gondos kezelése, az államsegély, congrua lelkiismeretes kiszámítása, a modori ker. leányiskola építése és szervezése révén a kerületnek nélkülözhetetlen emberévé lett. Az egyetemes theol. akad. nagy bizottságnak mintegy 20 éven át tagja volt

s lelkesen fölkarolt minden nemes ügyet. Sok örömnapja közül a két utolsón magam is részt vettem s közelről megfigyeltem őt. A Magyar Prot. Irod. Társaság közgyűlésén láttam arcán a boldog örömet, hogy szerette a pozsonyi egyházának köz-mivelődési és jótékony intézeteit a magyar nemzet egész protestáns társadalmának bemutathatta s mintegy bizonyosságot tehetett arról, hogy ez az egyház, ez a véghely őrállója nemcsak a protestáns hitnek, a szabad gondolkodásnak, hanem a magyar nemzeti törekvéseknek is. Utolsó boldog napja talán az internátus megnyitása volt. Remegő hangon mondta el fenkölt, nemes szellemű beszédét. Szava érintésétől megrezdült szívünk minden húrja. A szegényekről, ügyefogyottakról beszélt, akiknek a vigasz és szeretet evangélioma fog prédikáltatni a fölavatott épület csarnokaiban.

Ezt az evangéliumot prédikáltad te teljes életeddel elköltözött nemes lélek! A szűkölködő soha zárt ajtóra nem talált nálad s nemcsak hideg pénzzel fizetted ki, hanem meleg, érző szived barátságos, fölemelő szavakat is sugott az inséges fülébe. Most, hogy elvesztettünk, megmérni sem tudjuk veszteségünket. A kik közleledben éltek, a kik veled együtt munkálkodtak, nem maradnak örökség nélkül. Egyetlen egy

sem akad, a kinek lelkébe egy nemes szikrát a te lelked üztengeréből ne pattantottál volna. S ez a szikra nem hal meg, nem szunyad el; sőt ha egy-egy nemes alkotásban utánad évek — évtizedek — mulva jótevő lángra lobban, az ivadékok áhitattal fogja rebegni: **G ü n t h e r é l G ü n t h e r f e l t á m a d t.**

Kovács Sándor.

Rochlitz Sándor nyug. uradalmi főerdész. Az ab.-szántói evangélikus egyház felügyelője f. hó 20-án, életének 71. évében, hosszas szenvedés után csendesesen elhunyt. Aldás emlékére!

Pályázat meghosszabbítás.

Vonatkozással az 1903-ik év 45, 46. 47-ik lap számaira a szepesmegyei **matheóci lelkészi állomásra**

a pályázat 1904. január 21-ig meghosszabbítatik. Pályázók ezen határidőig jelentsék magukat az alólirotnál.

Szepesbéla, 1903 december 23.

1—3. **Wéber Samu**, főesperes.

Karácsonyi és új évi ajándékok

SZÁNTÓ KÁROLY

arany- ezüst műves, órás és ékszerész PÁPÁN
Fő-utca 25. Telefon 74.

Ajánlja az

Ötvös művészet

minden szakába vágó tárgyakban gazdagon felszerelt raktárát — Arany és ezüst neműeket, órákat, gyűrűket, lánczokat.

A nagy. lelkész uraknak figyelmébe!

Oltári szent edények, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók remek stilszerű kiállításban, vert masszív ezüsből.

Tervezettel, rajzokkal készséggel szolgálók Elvállalok mindennemű szakmámba vágó megbízatást.

Toronyórák felállítását jótállással.

85 2—2

Részlet fizetésre is!

☛ Üzletem fennállása alatt 116 ev. ref. egyháznak szolgáltam munkámmal. ☚

Orgona építészeti műterem

☛ Debreczenben, ☚

Darabos-utca 7. sz. a. (a Collegium mellett.)

Fennáll 1893 óta.

Teljesen e célra épített házamban készítem a mai kor legtükéletesebb vívmánya szerint bármily kivitelű új orgonákat s azokért a legmesszebbmenő jótállást vállalom.

Orgona építészetem, mint az ev. ref. egyházak érdekét szolgáló intézmény, e téren az országban egyedül áll.

Munkám jószágával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, s ígérem ezúttal is, hogy továbbra is úgy az árakban, mint a kivitelben egyházam érdekét tartom első sorban is szem előtt és teljes megbízhatóságra törekszem. Elvállalok régi orgonák átalakítását, áthelyezését, tisztítását, hangolását és javítását vagy évi gondozását mérsékelt áron, több évre menő jótállás mellett.

A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előljáróság és az adományozó közönség, valamint a kántor, organista és tanító urak szíves pártfogásába továbbra is ajánlva magamat, maradtam

teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

2 25—24

orgona építő

☛ Határozott árak, elsőrendű minőség, erőteljes nemes hangzású orgonák. ☚

Orosházán, nyomatott Veres Lajos gyorssajtóján.